

III

(Valmistavat säädökset)

ALUEIDEN KOMITEA

114. TÄYSISTUNTO, 12.–14. LOKAKUUTA 2015

Euroopan alueiden komitean lausunto aiheesta ”Muuntogeenisiä elintarvikkeita ja rehuja koskeva päätöksentekomenettely”

(2015/C 423/13)

Esittelijä	Mark WEINMEISTER (DE, EPP), Hessenin osavaltion Eurooppa-asioista vastaava valtiosihteeri
Viiteasiakirjat	Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetuksen (EY) N:o 1829/2003 muuttamisesta siltä osin kuin on kyse jäsenvaltioiden mahdollisuudesta rajoittaa muuntogeenisten elintarvikkeiden ja rehujen käyttöä tai kieltää se alueellaan COM(2015) 177 final Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaaliskomitealle ja alueiden komitealle muuntogeenisiä organismeja koskevan päätöksentekomenettelyn uudelleentarkastelusta COM(2015) 176 final

I POLIITTISET SUOSITUKSET

EUROOPAN ALUEIDEN KOMITEA

1. panee lähtökohtaisesti tyytyväisenä merkille komission ehdotuksen perustana olevan lähestymistavan, jonka mukaan alueiden sananvaltaa on lisättävä ja itsenäistä päätösvaltaa laajennettava.
2. suhtautuu kuitenkin tässä nimenomaisessa tapauksessa toimenpiteiden tarkoituksenmukaisuuteen hyvin kriittisesti.
3. muistuttaa, että monet kansalaiset suhtautuvat epäilevästi muuntogeenisiin organismeihin eivätkä hyväksy niitä. Tämä epäilevä suhtautuminen ja hyväksynnän puute olisi otettava huomioon muun muassa lisäämällä muuntogeenisiä elintarvikkeita ja rehuja koskevan lupamenettelyn avoimuutta.
4. vahvistaa vaatimuksen, että tarvitaan merkintöjä koskevia selviä säännöksiä, jotta kuluttajat voivat tehdä tietoisia ostopäätöksiä. Avoimissa merkinnöissä on myös mainittava selkeästi muuntogeenisten rehujen käyttö eläinkunnasta peräisin olevien elintarvikkeiden tuotannossa.
5. viittaa tässä yhteydessä alueiden komitean lausuntoon aiheesta ”Jäsenvaltioiden vapaus päättää muuntogeenisten kasvien viljelystä alueellaan” (CdR 338/2010 fin) (88. täysistunto, 27.–28. tammikuuta 2011) ja päätöslauselmaansa Euroopan komission vuoden 2016 työohjelman painopisteistä (113. täysistunto, 9. heinäkuuta 2015).

Muuntogeenisiä elintarvikkeita ja rehuja koskeva lupamenettely

6. panee merkille, että Euroopan unionilla on kattava muuntogeenisten organismien sekä muuntogeenisten elintarvikkeiden ja rehujen lupamenettelyjä, jäljitettävyyttä ja merkitsemistä koskeva lainsäädäntökehys, joka perustuu geneettisesti muunnettujen organismien tarkoituksellisesta levittämisestä ympäristöön ja neuvoston direktiivin 90/220/ETY kumoamisesta annettuun direktiiviin 2001/18/EY, muuntogeenisistä elintarvikkeista ja rehuista 22. syyskuuta 2003 annettuun asetukseen (EY) N:o 1829/2003 ja muuntogeenisten organismien jäljitettävyydestä ja merkitsemisestä ja muuntogeenisistä organismeista valmistettujen elintarvikkeiden ja rehujen jäljitettävyydestä sekä direktiivin 2001/18/EY muuttamisesta 22. syyskuuta 2003 annettuun asetukseen (EY) N:o 1830/2003.

7. toteaa, että ehdotetussa lainsäädäntökehyksessä edellytetään, että muuntogeenisiä organismeja tai muuntogeenisiä elintarvikkeita tai rehuja ei saa saattaa markkinoille ilman lainsäädäntökehysten mukaisesti myönnettävää ennakkolupaa.

8. toteaa, että lupamenettelyssä edellytetään muuntogeenisten elintarvikkeiden ja rehujen osalta Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen tekemää hakemusiakirjojen perusteellista tieteellistä arviointia.

9. esittää, että komissio antaa Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen lausunnon saatuaan pysyvään kasvi-, eläin-, elintarvike- ja rehukomiteaan kuuluville jäsenvaltioille päätösluonnoksen luvan myöntämisestä tai epäämisestä.

10. panee merkille, että jos pysyvässä kasvi-, eläin-, elintarvike- ja rehukomiteassa tai muutoksenhakukomiteassa ei päästä asiasta yksimielisyyteen, komissio on muuntogeenisiä organismeja koskevan lainsäädäntökehysten ja perusoikeuskirjan mukaan velvollinen tekemään päätöksen lupahakemuksesta.

Muuntogeenisiä elintarvikkeita ja rehuja koskevan lupamenettelyn uudelleentarkastelu

11. muistuttaa, että komissio ilmoittaa vuoden 2015 työohjelmassaan muuntogeenisten organismien hyväksymiseen sovellettavan päätöksentekoprosessin tarkistamisesta. Tarkoituksena on vastata kansalaisten ja jäsenvaltioiden huoleen siitä, että komissiolla on tällä hetkellä oikeudellinen velvoite vahvistaa muuntogeenisten organismien hyväksyntä silloinkin, kun jäsenvaltioiden määräenemmistö ei puolla tällaista hyväksyntää.

12. ihmettelee sitä, että ilmoitetun tarkistuksen tuloksena on nyt saatu ainoastaan muuntogeenisiä elintarvikkeita ja rehuja koskeva ehdotus eikä ilmoituksen mukaista perusteellista lupamenettelyn tarkistusta ole tehty.

13. kiinnittää huomiota yksittäisten jäsenvaltioiden äänestyskäyttäytymiseen asetuksen (EY) N:o 1829/2003 mukaisen nykyisen muuntogeenisten elintarvikkeiden ja rehujen lupamenettelyn yhteydessä.

14. pitää valitettavana, että näissä muuntogeenisiä elintarvikkeita ja rehuja koskevissa äänestyksissä käy säännönmukaisesti niin, ettei pysyvässä komiteassa eikä muutoksenhakukomiteassa saavuteta määräenemmistöä päätösluonnoksen puolesta tai vastaan.

15. toteaa, että tieteellisen arvioinnin yhteydessä esiin tulevien huolenaiheiden lisäksi on usein myös Euroopan elintarviketurvallisuusviraston riskinarvioinnin ulkopuolisia laajempia huolenaiheita, joiden vuoksi jokin jäsenvaltio äänestää tyhjää tai ehdotusta vastaan.

16. huomauttaa, että voimassa olevan lainsäädännön mukaan komission on tehtävä päätös lupahakemuksista.

17. pitää valitettavana erityisesti sitä, että komissio tekee näin ollen päätökset tosiasiaa aina ilman jäsenvaltioiden äänestyksen antamaa tukea. Euroopan elintarviketurvallisuusviraston antama myönteinen lausunto johtaa yleensä siihen, että komissio myöntää luvan.

18. pahoittelee, että tämän seurauksena esimerkiksi yhden tai usean jäsenvaltion yhteiskuntapoliittisia huolenaiheita, joita esitetään lupamenettelyn yhteydessä, ei yleensä oteta lupapäätöstä tehtäessä huomioon.

19. painottaa, että tästä syystä lupaan, joka perustuu pelkästään Euroopan elintarviketurvallisuusviraston riskiarvioon, suhtaudutaan yhä kriittisemmin.

Parannusehdotuksia nykyiseen lupamenettelyyn

20. on jäsenvaltioiden kanssa samaa mieltä siitä, että koska luvan myöntäminen tai epääminen muuntogeenisiltä organismeilta herättää julkisuudessa laajaa kiinnostusta, on välttämätöntä, että päätöksentekoprosessissa voidaan ottaa huomioon muitakin kuin tieteellisiä näkökohtia.

21. pitää valitettavana, että asia ei tällä hetkellä käytännössä ole näin, koska nykyisessä menettelyssä komission päätöksenteossa keskeisenä perusteena on jäsenvaltioiden hajanaisten mielipiteiden ja siten riittämättömien määräänemistösuhteiden vuoksi pelkästään Euroopan elintarviketurvallisuusviraston riskinarviointi.

22. suositaa siksi, että – ellei oikeudellisesta arvioinnista muuta johdu ja sanotun rajoittamatta käsiteltävänä olevasta asetusehdotuksesta esitettäviä huomioita – komissio voisi tulevaisuudessa tehdä myönteisen lupapäätöksen periaatteessa vain silloin, kun myös pysyvä komitea tai muutoksenhakukomitea päättää asiasta vähintään määräänemistöllä.

23. katsoo, että näin voitaisiin ottaa jatkossa paremmin huomioon jäsenvaltioiden huolenaiheet ja että jäsenvaltioiden vastuu äänestyskäyttäytymisestään vahvistuisi.

24. on komission kanssa eri mieltä siitä, että voimassa oleva lainsäädäntökehys olisi säilytettävä ja ettei äänestysääntöjä saisi muuttaa vain siksi, että niitä sovelletaan muilla politiikanaloilla.

25. vaatii siksi komissiota tarkistamaan, voidaanko muuntogeenisten organismien lupamenettelyjä muuttaa eurooppaoikeuden mukaisesti riskinhallintatasolla.

26. on komission kanssa samaa mieltä siitä, että tarvitaan yksi yhteinen riskinarviointijärjestelmä.

27. vaatii Euroopan komissiota ja kansallisia tai alueellisia muuntogeenisten organismien viljelystä vastaavia viranomaisia tekemään tiiviimpää yhteistyötä.

28. painottaa, että tämä voisi edistää riskinarvioinnin hyväksymistä jäsenvaltioissa ja myös parantaa arvioinnin laatua.

29. kehottaa ottamaan lupamenettelyssä entistä paremmin huomioon muuntogeenisiin kasveihin sekä muuntogeenisiin elintarvikkeisiin ja rehuihin liittyvät ympäristönäkökohdat.

30. katsoo, että Euroopan elintarviketurvallisuusviraston tekemän muuntogeenisten kasvien ympäristövaikutusten arvioinnin vahvistetut suuntaviivat on mahdollisimman pian sisällytettävä tarkoituksellista levittämistä koskevan direktiivin 2001/18/EY liitteeseen, jotta ne ovat luonteeltaan oikeudellisesti sitovia.

Käsiteltävänä olevan asetusehdotuksen arviointi

31. toteaa, että komissio käsittelee tiedonannossaan COM(2015) 176 myös sen mielestä epätydyttävää lupamenettelyä ja ehdottaa muuntogeenisiä elintarvikkeita ja rehuja koskevaan asetukseen pitkälti vastaavaa muutosta kuin direktiiviin (EU) 2015/412 (opt-out-säännöt).

32. katsoo, että komission tavoite eli yksittäisten jäsenvaltioiden huolenaiheiden laajempi huomioiminen voitaisiin saavuttaa paremmin ympäristöriskien arvioinnin pikaisella ajan tasalle saattamisella lupaprosessin yhteydessä – kuten on juuri tehty direktiivin (EU) 2015/412 3 artiklan myötä – kuin nyt esitetyllä asetusehdotuksella.

33. toteaa, että ehdotuksen tavoitteena ei ole muuttaa yhtenäistä turvallisuustasoa, joka on saavutettu Euroopan elintarviketurvallisuusviraston tekemällä EU:n laajuuisella riskinarvioinnilla. EU:n lainsäädäntökehys sisältää jo nyt säännöksiä, joiden mukaan jäsenvaltiot voivat tapauksissa, joissa muuntogeeninen elintarvike tai rehu voisi uusien tietojen perusteella aiheuttaa vakavan terveys- tai ympäristöriskin, kieltää kyseisen tuotteen siihen asti, kunnes EU:n tasolla on tehty uusi arviointi.

34. toteaa, että jäsenvaltioilla on oltava oikeus päättää kansallisella tasolla EU:n tasolla hyväksyttyjen muuntogeenisten organismien käytön rajoittamisesta tai kieltämisestä elintarvikkeissa ja rehuissa (opt-out-toimet).
35. huomauttaa, että jäsenvaltioiden on kuitenkin tässä yhteydessä varmistettava, että niiden toimet ovat EU:n lainsäädännön ja suhteellisuusperiaatteen mukaisia, ne eivät johda kotimaisten ja ulkomaisten tuotteiden epätasa-arvoiseen kohteluun ja ne vastaavat EU:n kansainvälisiä sitoumuksia WTO:n tasolla.
36. muistuttaa, että toimien on oltava maailmanlaajuisella tasolla WTO:n vaatimusten mukaisia ja että niissä on noudatettava sisämarkkinoilla Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT-sopimus) 34 artiklan mukaista periaatetta tavaroiden vapaasta liikkuvuudesta sisämarkkinoilla. Artiklassa kielletään kaikki toimet, joilla on sama vaikutus kuin tavaroiden vapaan liikkuvuuden määrällisillä rajoituksilla.
37. toteaa, että jäsenvaltioiden, jotka haluavat käyttää kieltoimahdollisuutta, on perusteltava toimensa SEUT-sopimuksen 36 artiklan perusteella ja Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisilla yleistä etua koskevilla pakottavilla syillä. Jäsenvaltion kiellon perustelu ei saa myöskään olla ristiriidassa Euroopan elintarviketurvallisuusviraston tekemän ihmisten ja eläinten terveyttä koskevan riskinarvioinnin kanssa.
38. arvostelee sitä, että kieltoimahdollisuuden käytöllä on nykyisen tiedon valossa kohtuuttoman paljon esteitä, jotka jäsenvaltion on voitettava, ennen kuin se voi hyödyntää tätä mahdollisuutta kansallisella tasolla ja asettaa kiellon. Tämä herättää toissijaisuusperiaatteen noudattamista koskevia kysymyksiä ja osoittaa, että ehdotuksessa rikotaan selkeästi suhteellisuusperiaatteita.
39. pitää tässä yhteydessä valitettavana sitä, ettei ole esitetty esimerkinomaista luetteloa perusteista, joilla yksittäiset jäsenvaltiot voisivat perustella kansallista kieltoaan oikeudellisesti varmallalla tavalla. Tällainen luettelo, jonka on todettu lisäävän oikeusvarmuutta, sisältyy esimerkiksi direktiiviin (EU) 2015/412 direktiivin 2001/18/EY muuttamisesta siltä osin kuin on kyse jäsenvaltioiden mahdollisuudesta rajoittaa muuntogeenisten organismien viljelyä tai kieltää se alueellaan.
40. pitää tässä yhteydessä erityisen valitettavana sitä, että ehdotukseen ei ole sisällytetty vaikutustenarviointia.
41. arvostelee kaiken kaikkiaan sitä, että vaikka komission ehdotuksessa annetaankin jäsenvaltioille mahdollisuus rajoittaa EU:n tasolla sallittujen muuntogeenisten organismien käyttöä elintarvikkeissa ja rehuissa tai kieltää se, siinä ei kuitenkaan tehdä selväksi, miten ne voisivat panna tämän päätöksen täytäntöön kansallisella tasolla oikeudellisesti varmallalla tavalla.
42. katsoo, että koska kieltoimahdollisuudelle on asetettu niin paljon ehtoja, on tällä hetkellä hyvin vaikea arvioida, miten paljon sitä käytännössä käytettäisiin.
43. arvostelee sitä, että kansallista käyttökieltoa ei voida nykyisen tietämyksen mukaan valvoa kohtuullisin kustannuksin, kun otetaan huomioon tavaroiden vapaa liikkuvuus sisämarkkinoilla ja maailmanlaajuiset tavaravirrat sekä teolliseen elintarvikkeiden ja rehun valmistusprosessiketjuun osallistuvien suuri määrä.
44. katsoo, että kansallisten kieltojen sijaan olisi otettava paremmin huomioon jäsenvaltioiden huolenaiheet muuttamalla edellä mainittujen komiteoiden äänestystulosten painotusta. Kansallisten kieltojärjestelmien käyttöönotto edellyttää monien esteiden poistamista, ja kieltoja on lähes mahdoton valvoa.
45. on siten eri mieltä komission päätelmästä, joka on johtanut tämän asetusehdotuksen esittämiseen.
46. suosittelee näin ollen asetusehdotuksen hylkäämistä.

Bryssel 13. lokakuuta 2015.

*Euroopan alueiden komitean
puheenjohtaja*
Markku MARKKULA